

cusantem, sed etiam gravem metum posse cooperantes ab irregularitate, imo aliquando ab ipsa culpa, excusare.

¹⁰¹⁵ Ad III. Quamquam non semper, si de homicidio sermo est, abortus comprehenditur: tamen ex Constitutionibus Sixti V. et Gregorii XIV. expresse statutae sunt poenae homicidarum, et nominatim praeter excommunicationem irregularitas in omnes, qui abortum procurant vel in eo cooperantur, si modo agatur de foetu animato. Hanc autem animationem videtur computare posse secundum rationem legum antiquarum canonicarum, quae post 40, resp. 80 dies a conceptione animationem per rationalem animam fieri sumebant. Quum enim recentes hac de re leges latae non sint, videtur omnis antiquae legis restrictio in odiosis retineri posse. — Adverte tamen e contrario, quamquam ex nova lege Pii IX. „Apostolicae Sedis“ excommunicatio ad solos „procurantes abortum“ restricta sit, neque amplius ad tantummodo cooperantes extendatur, ad hos tamen extendi irregularitatem, siquidem hujus poenae antiquitus latae mutatio facta non est.

¹⁰¹⁶ Ad IV. Quum in sacris canonibus mutilatio per „membri abscissionem“ declaretur: scriptores jam quaerunt, quid membri nomine intelligi debeat, atque communi consensu ita definiunt, ut membrum sit ea corporis pars, quae propriam habeat functionem, ut oculus, auris, manus, pes, non vero membrum, sed membri pars dicatur solus digitus vel digiti articulus, auricula et similia. — Ulterioris declarationis causâ nota: a) qui plurium digitorum abscissione manum alicujus hominis ad usum ineptam reddidit, censetur *mutilationem* commisisse; b) qui hominem caecum reddidit, non eruido oculos, sed luminis acie privando, non censetur irregularis: S. Alphonsus n. 382; c) qui membrum aliquod (brachium, manum) ita laedit, ut illud inutile evadat, secundum Tamburini l. c. cap. 15 § 16 n. 24 non est irregularis; qui vero culpabiliter tale membrum inutile factum abscindit, fit irregularis: *ibid.* n. 37; d) qui per injuriam alterum plene castravit, censetur irregularis; e) qui vero hoc in seipso etiam ex parte tantum perfecit, ex ira vel indiscreto zelo (supponitur et cognitio et peccatum mortale), etiam irregularis est, sicut ille, qui sibi solum digitum abscindit: Tambur. cap. 8 § 2 n. 3—13, S. Alph. n. 365 et 380.

Ad V. Irregularitas illa, quae ex *dubio* homicidio oritur, secundum S. Alphonsum n. 347 *solos clericos* afficit, estque *partialis*, ita ut imponat solam obligationem a) abstinendi a celebratione et b) quaerendae dispensationis.

¹⁰¹⁷ Ad VI. Voluntarii homicidii notio ex iis, quae supra dicta sunt, satis per se clara est. Praestat hinc praecipuos modos *casualis homicidii* subicere.

1. Qui in rixa aliquem occidit vel mutilat, si animum occidendi vel mutilandi, etsi in ira, concepit, atque ex eo animo agit, sine dubio *voluntarium* homicidium committit; si vero intendit tantum percussionem eamque non letalem, attamen inconsiderantia, etiam graviter culpabili, necem intulit, homicidium *casuale* commisisse censetur.

2. Qui opus exercet, quod aliorum vitis periculum creet: nisi diligentiam sufficientem ad pericula avertenda adhibuit, irregularis est, quando

aliquis re ipsa est occisus vel mutilatus: v. g. qui in reparando tecto diligentiam non adhibet, ne immissis tegulis praetereuntes laedantur.

3. Qui opus propter pericula gravia *illicitum vel prohibitum* exercet, similiter ex probabili sententia tum tantum fit irregularis propter hominem praeter intentionem occisum vel mutilatum, quando debitam cautionem omisit: S. Alphonsus n. 387 cum Castropal., Laymann, Tambur., Sporer etc. contra Navarrum, Tolet, Suarez, qui eum irregularem esse contendunt, quantamlibet cautionem adhibuerit.

4. Medici aliique aegrotorum curam agentes, qui ex gravi incuria causa sunt, cur aegrotus moriatur, irregulares evadunt; similiter, qui causa sunt, cur membrum debuerit amputari.

5. Facilius etiam *clerici in sacris constituti vel religiosi*, si cum incisione vel adustione medentur, nisi alius peritus deest, irregulares fiunt, si re ipsa aegroti mors aut mutilatio secuta est. Nam communiter legem ecclesiasticam, quae illis clericis hanc medendi artem extra veram necessitatem prohibet, scriptores ita explicant, ut non tantum ille, qui imperitus temere hanc curam assumpserit, evadat irregularis, sed etiam ille, qui de cetero peritus sit neque gravem commiserit incuriam: S. Alphonsus n. 384. — Quamquam Tamburini l. cit. cap. 15 § 4 n. 9—13 dicit, probabiliter etiam in clerico requiri, ut contra artem medicam vel chirurgicam peccaverit.

6. Si quis committit adulterium in iis circumstantiis, ut *facile* crimen notum fieri possit marito, isque probabiliter praevideatur insurgere in adulterum vel in adulteram suam uxorem: adulter irregularis evadet, si 1) uxor adultera occisa vel mutilata fuerit, 2) adulter propter defensionem maritum occiderit vel mutilaverit. Cf. S. Alphonsum n. 388 et lib. 3 (al. 4) n. 398, Tambur. l. c. cap. 15 § 5.

7. Alioquin ille, qui in defensione sua aut alterius innocentis servat moderamen inculpatae tutelae, ex aggressoris occisione non fit irregularis, ut omnes fatentur. Neque ille irregularis evadit, qui ita egit propter libertatem, pudicitiam, bona temporalia juste defendenda: S. Alphonsus n. 389 cum Suarez, Less., Tambur., Elbel etc. contra Laymann, Sporer et alios.

Caput III.

De irregularitatibus ex defectu singillatim consideratis.

Defectus alii sunt, qui *naturâ suâ* irregularitatem afferunt, i. e. ¹⁰¹⁸ incapacitatem exercendi muneris sacri, alii, qui ex natura sua quidem fundamentum praebent indecentiae, sed qui, ut jure excludant a susceptione vel exercitio ordinum, ab ecclesiastico legislatore debuerunt pro impedimentis constitui. Omnes hisce versiculis memoriae juvandae causa continentur:

„Natales, animus, libertas, corpus, et aetas,
Non bigamus, lenis, nec mala fama notet.“

§ 1.

Defectus natalium seu ortus illegitimus.

1. Illegitimitas, quae a suscipiendis et exercendis ordinibus excludit, est ortus extra legitimum matrimonium, sive agitur de filiis, qui dicuntur filii *naturales*, sive de iis, qui *spurii* dicuntur. Naturales enim vocantur, qui extra matrimonium quidem nati sunt, sed a parentibus, qui tempore conceptionis aut nativitatis habiles erant ad matrimonium contrahendum; spurii vero, qui a parentibus ad matrimonium inter se contrahendum incapacibus ortum ducunt, ut incestuosi, adulterini, ex sacrilegio nati: S. Alph. n. 422 (*Decr.* 1, 17; 1, 11 in 6.).

2. Filii *naturales* legitimantur per matrimonium *subsequens*, idque ita, ut si quis cum irregularitate illegitimitatis ordines susceperit, parentes vero postea matrimonium contrahant, ab ipso illo tempore irregularitas filii cesset neque ullum amplius impedimentum obstet, quominus ad altiores ordines ascendere suosque exercere possit. Haec per subsequens matrimonium legitimatio sufficit ad omnes dignitates, *Cardinalatu excepto*. Quapropter ut talis Cardinalis fiat, dispensatione S. Pontificis opus sit: Tambur. l. c. cap. 17 § 3 n. 2.

3. Qui orti sunt ex matrimonio propter occultum impedimentum invalido, sed quod saltem ab alterutro sponsorum pro valido habebatur, *censentur legitimi*, nisi matrimonium contractum sit sine debitis proclamationibus: Trid. sess. 24 cap. 5 *de ref. matr.*; cf. S. Alphonsum n. 424 et 425.

4. Filii *expositi*, quorum parentes ignorantur, *non censentur illegitimi*; quia defectus natalium non praesumitur, sed probandus est: ita saltem practice probabile est ex S. Alph. n. 432, Tambur. *in decal.* l. 1 cap. 3 ad vocem „*legitimus*“, Craisson *Manuale* n. 1882.

¹⁰¹⁹ 5. Illegitimi *quicumque* ab irregularitate solvuntur *per professionem religiosam*, sive sumis stricto sensu professionem votorum solemnium, sive emissionem simplicium votorum in *ordine* religioso stricti nominis: S. Alphons. n. 426, Tambur. l. c. cap. 17 § 4. — Attamen, nisi intercedat dispensatio, quam plerumque ex privilegio regulares concedere possunt, ipsa professio reddit aliquem habilem tantum ad sacros ordines, non ad praelaturam: *ibidem*.

6. Alioquin illegitimi sola dispensatione ab irregularitate liberantur. Episcopi vero, etsi illegitimitas occulta est, sine speciali privilegio sibi dato dispensare nequeunt, nisi relate ad ordines minores¹⁾. — Id insuper advertit, dispensationem particularem strictae interpretationis esse, ita ut dispensatio *ad ordines* non comprehendat *sacros ordines*, nisi exprimantur, dispensatio *ad sacros ordines* non includat *praelaturam* vel *dignitatem*, dispensatio *ad beneficia* per se nondum dicat *curata* beneficia. Quare haec omnia, ut simul intelligi possint, aut exprimi aut ex contextu vel ex clara dispensantis intentione patere debent.

¹ Animadvertit autem D'Annibale l. c. n. 411: „si quis non possit spurium se proderi sine infamia, nulla ei dispensatio opus est.“

§ 2.

Defectus animi.

I. Ex *defectu animi* irregulares sunt: 1. qui *sanam mentem* non¹⁰²⁰ habent (ita tum ex rei natura tum ex dispositione *decr. Grat. dist. 33 c. 2*); 2. qui *debitam scientiam* nondum acquisierunt (v. Trid. sess. 23 cap. 5. 11. 13 *de ref.*); 3. qui recenter ad fidem conversi sunt et baptizati (*decr. Grat. dist. 57 c. 1*).

II. Defectum sanae mentis, aut similem, qui cum illo cohaeret, intelliguntur habere *amentes, semifatui, daemoniaci, epileptici*.

Qui semel talem defectum amentiae passus est, ex habituali causa, seu ex indole et temperamento, perpetuo irregularis est, ita ut, si ordines nondum suscepit, eos suscipere nequeat. Quodsi iudicio medicorum periculum recidendi in istum defectum cessat, cum dispensatione (S. Pontificis ejusve delegati) ordinari potest: quam dispensationem praelati regulares suis subditis concedere valent. Cf. S. Alphons. n. 355 et 400.

Quoad epilepsim vero, si epilepsis per plures annos perfecte cessavit, accedente medici iudicio, Episcopus talem hominem ad ordines etiam sacros admittere potest, eoque facilius, quo minor aetas erat, in qua defectus ille candidato acciderat: v. S. Alph. n. 398 et 399. — Si quis post susceptos ordines in illam miseriam labitur, ordines exercere, imo etiam celebrare potest, quum primum grave periculum irreverentiae non amplius exstiterit, at pro majore securitate, si quid forte acciderit, sacerdos assistens jejunos adhibeatur: S. Alph. *ibid.*

III. Quenam scientia eaque Superioribus probata pro singulis ordinibus requiratur, alibi dictum est. Acquisitâ necessariâ scientiâ, haec scientiae deficientis irregularitas per se cessat.

IV. Defectus ex *novitate fidei* neo-conversum non reddit absolute irregularem, sed *dum iudicio Episcopi sufficienter instructus sit*: cf. Trid. l. c. et S. Alph. n. 402.

Addi potest ex defectu fidei non confirmatae irregularitas eorum, qui baptismum suum usque ad mortis periculum distulerunt; quam alii ex delicto esse putant: cf. D'Annibale l. c. n. 415.

§ 3.

Defectus libertatis.

Defectus libertatis ille intelligitur, quo quis sive suas operas alteri¹⁰²¹ debet, sive suscepto munere vel statu ita ab alterius voluntate pendet, ut officia sacra convenienter exercere nequeat; imo quilibet, qui addictus est ex officio muneri, quod clericis exercere non licet, quamdiu in tali officio est, ex defectu libertatis irregularis censetur.

Primus defectus libertatis est *conditio vere servilis*: *Decretal.* l. 1 tit. 18.

Alter defectus libertatis est *status matrimonialis*, ita ut maritus nequeat sacros ordines suscipere, nisi ex consensu uxoris paratae ex sua parte ad votum castitatis vel religionis ingressum (cf. supra n. 618), aut nisi uxor jus conjugale in perpetuum amisit. Decret. Grat. C. 27 Q. 2 c. 19—26.

Tertius defectus libertatis est, officium iudicis vel tabellionis etc. exercere, aut iis negotiis implicatum esse, quae obligationem reddendae rationis secum ferunt, quamdiu rationes nondum redditae sunt. Decretal. l. 1 tit. 19.

§ 4.

Defectus corporis.

¹⁰²² De corporis defectu, qui irregularitatem inducat, agit Decretal. l. 1 tit. 20. Summatim haec teneto:

1. Quilibet defectus corporis, qui aut ineptum facit hominem ad congruum exercitium ordinis, aut qui facit eum valde deformem, ita ut sine aliorum horrore vel offensione sacra ministeria non possit peragere, irregularitatem inducit.

2. Ejusmodi defectus, si quoad *aliquod* ordinis exercitium adest, irregularitatem *simpliciter* inducit *ante ordinem susceptum*; *post* susceptum ordinem vero a) difficilius ille clericus ab exercitio ordinis prohibetur, b) atque ab illo tantum exercitio prohibetur, ad quod ineptus evasit.

3. In dubio de deformitate seu impedimento iudicium hinc imprimis committitur Episcopo, relate ad regulares eorum praelato; at tamen etiam relate ad hos Episcopus, cui ordinandus praesentatur, non tenetur semper praelati regularis iudicio acquiescere.

4. Ut aliquis, qui *notabili et certo* defectu corporis atque inde contracta irregularitate laborat, neque totaliter ineptus est ad omnia sacri ordinis ministeria, ordines nondum susceptos suscipere possit, dispensatio S. Pontificis requiritur, nisi talis delegata facultas ex privilegio Episcopis sive regularibus praelatis concessa est.

¹⁰²³ Irregularis igitur est ex defectu visus:

a) *Caecus*, nisi post ordines susceptos adhibitis cautelis acceperit privilegium a Summo Pontifice; b) *multum caecutiens*. — Qui *dextero* oculo caret, non censetur irregularis, nisi cum magna deformitate oculus erutus sit. Qui *sinistro* oculo caret, a multis dicitur irregularis, nisi facta sit dispensatio; at si oculo dextero sine magna deformitate Missale legere potest, quantum est necesse, satis probabiliter irregularis non debet censeri: ita S. Alph. l. c. cum Suarez, Laymann, Tambur., Lacroix, Navarro etc. — Neque *luscus* irregularis est.

Irregularis est ex defectu auditus *plene surdus*; at si surditas post sacerdotium supervenerit, celebratio sine dispensatione permittitur; S. Alph. n. 405 cum Concina, Navarro, Laymann, Tambur., Salmantic. etc. — *Surdaster* non censetur irregularis: S. Alph. *ibid.*

Irregularis ex defectu loquelae est a) *mutus*, b) *balbutiens* tum tantum, quando verba integra proferre non potest, aut quando tam difficili pronuntiatione utitur, ut risum et contemptum moveat: ergo parum balbutientes irregulares non sunt.

Irregularis ex defectu pedum est, a) qui sine baculo ad altare sistere nequit; b) qui habet pedem vel crus ligneum: quodsi defectus arte ita tegi possit, ut non multum animadvertatur, Episcopus, resp. praelatus regularis, celebrationem permittere potest — cf. S. Alph. n. 407 —, et proin hodie iste defectus raro irregularitatem necessario eamque perpetuam efficit. — Neque ille irregularis habetur, qui sine magna deformitate claudus est aut crura aliquantulum distorta habet: S. Alph. n. 407.

Irregularis ex defectu manuum non tantum a) qui *manu caret*, sed etiam b) qui caret *solo pollice* aut c) *indice*, d) qui *eorum usum impeditum* habet; idem valet e) *de tribus posterioribus digitis*. Irregularis non habetur, qui *ex his* uno tantum vel duobus caret, aut solo pollicis vel indicis ungue; neque qui sextum digitum habet. Cf. S. Alph. n. 408. Ceterum cum sacerdote, qui manum sinistram vel brachium amiserat, S. Pontifex etiam ad celebrandam Missam jam dispensavit, si manus artificialis tanta dexteritate moveri poterat, ut aliqualis sacrarum specierum elevatio et sacrae hostiae fractio sine periculo fieret.

Irregulares propter magnam deformitatem praecipue hi sunt: a) qui ex mutilatione aliave causa in facie valde foedati sunt; b) qui lepra vel simili morbo ita laborant, ut exterius ille defectus appareat; c) qui gibbum enormem habent, ita ut nimis deformes sint aut nimis debiles, v. g. si erecto capite stare non possunt: S. Alph. n. 412.

§ 5.

Defectus aetatis.

De aetate ejusque defectu, de quo agit Trid. sess. 23 cap. 1¹⁰²⁴ *de ref.*, tractantes de sacramento ordinis satis diximus. Haec *irregularitas* relate ad eum, qui sine dispensatione ante legitimam aetatem ordines suscepit, completa aetate eo ipso cessat. — *Suspensio* vero, quae antea contra eos lata erat, qui, ex defectu aetatis irregulares, ordines sacros exercuissent, quum in Constitutione „*Apostolicae Sedis*“ non contineatur, abrogata censeri debet.

§ 6.

Defectus sacramenti, seu bigamia.

Bigamia, quae secundum Decretal. l. 1 tit. 21 aliaque juris¹⁰²⁵ canon. decreta irregularitatem inducit, non necessario est simultanea, quae sine maximo crimine esse non potest, sed potissimum *successiva*: nam *bigamia simultanea* insuper irregularitatem *ex crimine infamante* inducit.

Dicitur *bigamia defectus sacramenti*: quae sacramenti vox sumitur hinc pro solo signo sacro seu sacra significatione conjunctionis Christi cum Ecclesia. Christus enim unam tantum habet Ecclesiam sponsam,

quacum quasi matrimonium spirituale inierit et spirituales sibi filios gignat. Vult autem lex ecclesiastica, ut clerici, si unquam matrimonio juncti fuerint, saltem fuerint uno tantum matrimonio, atque ita, si minus *virginalem* unionem Christi cum Ecclesia perfecte repraesentent, saltem illam unionem *cum una tantum* Ecclesia expriment. Attamen quum lex illa decentiae sit, non necessitatis, patet, S. Pontificem saltem ab hac irregularitate dispensare posse.

¹⁰²⁶ Accuratius autem distinguitur 1. bigamia *vera*, 2. bigamia *interpretativa*, 3. bigamia *similitudinaria*.

1. Bigamia *vera* habetur, si quis successive duas uxores legitimas habuit, atque cum utraque matrimonium consummavit.

2. Bigamia *interpretativa* adest, si quis, extra bigamiam veram, aut ipse duas mulieres affectu maritali carnaliter cognoverit, aut mulierem, quae utcumque cum altero carnalem copulam habuit, ipse maritali affectu carnaliter cognovit. — Hinc irregularis est ex bigamia interpretativa: a) qui duo matrimonia, quorum sive unum sive utrumque invalidum est, contraxit et consummavit; b) qui duxit viduam a priore viro cognitam atque consummavit matrimonium; c) qui duxit puellam corruptam et cum ea matrimonium consummavit; d) qui uxori suae sive adulterae sive vi oppressae postea debitum conjugale reddidit, sive sponte, sive ut obligatus erat: neque videtur ex eo ratio irregularitatis non contrahendae peti, quod vir carnale commercium mulieris cum altero viro habitum ignoraverit, de quo cf. S. Alph. n. 439 sqq.; alii tamen putant, requiri hanc notitiam, et quoad irregularitatem sub lit. a), eam esse ex delicto, de quo cf. d'Annibale l. c. n. 418.

3. Bigamia *similitudinaria* in eo existit, qui post votum solemne castitatis sive in ordine sacro sive in religiosa professione emissum matrimonium contrahere et consummare attentavit: cf. S. Alph. n. 448 sqq.

NB. 1. Ut ex notione data patet, potest aliquis ex bigamia multiplici irregularis esse. Quod si obtinet, quaecumque bigamia, quando dispensatio petitur, declaranda est.

NB. 2. Haec irregularitas ex bigamia, si ante susceptam fidem adfuit, *per baptismum non tollitur*, sed etiamtunc dispensatione opus est.

NB. 3. Dispensatio a bigamia vera et interpretativa per se S. Pontifici reservatur; si solum fuit similitudinaria, ab ea dispensandi facultas Episcopis competit, si modo infamia aut abfuit aut non amplius existit: S. Alph. n. 452.

§ 7.

Defectus lenitatis.

¹⁰²⁷ Defectum lenitatis, de quo cf. decret. Grat. dist. 51 c. 1—5, multi permiscunt cum irregularitate ex homicidio, aut in illo crimine putant defectum lenitatis simul includi. At id neutquam probatur. Secundum ea, quae de hac re clare et fuse Mazzotta et Tamburini ll. cc. exponunt, breviter haec teneri possunt:

1. Defectus lenitatis, qui specialem irregularitatem inducat, habetur ex homicidio aut mutilatione sive 1) in iudicio justo, sive 2) in bello justo offensivo.

2. In bello igitur justo offensivo ille solus irregularis est, qui istam actionem sanguinolentam propria manu exercuit; non ille, qui tantum est exhortatus. In iudicio justo sanguinis *omnes* illi irregulares sunt, qui proxime et efficaciter ad poenam sanguinis contulerunt, ut: exsecutor, iudex, accusator, testis non coactus, assessores iudicis, notarius, qui authentice sententiam scribit etc.

3. Actio illa sanguinolenta ejusve cooperatio irregularitatem non inducit, si ab homine nondum baptizato exercetur.

4. Alii omnes casus, in quibus disputant, utrum irregularitas inducatur, necne, aut eam non inducunt, aut si inducunt, illa ex crimine repetenda est.

Ergo in *bello justo defensivo* irregularitas non contrahitur, uti neque in defensione privata contra injustum aggressorem: si modo moderamen inculpaetae tutelae servatur.

Qui fusiora hac de re desiderat, adeat auctores laudatos atque alios, qui ex professo quaestiones canonicas pertractant, ut nostra aetate Craisson, Aichner; speciatim *de irregularitatibus* scripsit Boeninghausen (Monasterii 1863).

§ 8.

Defectus famae, seu infamia.

Infamia distinguitur *infamia facti et juris*. Cf. Decretal. l. 5 ¹⁰²⁸ tit. 31 c. 11, l. 1 tit. 11 c. 17, *reg. juris* in 6. reg. 87.

I. Infamia facti habetur: a) ex opinione communi seu notoria facti criminis sive vera sive falsa, b) ex perpessione poenae infamantis publica vel publicata, c) ex exercitio artis sive peccaminosae sive adeo vilis, ut communiter despiciantur, qui eam exercent: quae *facti* infamia etiam aliquando in ipsos filios redundare potest.

II. Infamia juris completa habetur per iudicis sententiam a) quae decernat infamiam, b) quae imponat poenam infamantem, c) quae sit criminis infamis condemnatoria, d) quae sit criminis infamis declaratoria (nimirum si crimen aliquod in jure sive canonico sive civili dicitur *ipso facto* inducere infamiam, sufficit sententia *criminis declaratoria*; si vero crimina infamantia quidem dicuntur, sed non *ipso facto*, sententia *condemnatoria* requiritur); e) demum adest infamia juris completa per solam confessionem rei in iudicio, quando crimen *ipso facto* dicitur infamiam inducere.

III. Infamia juris completa, ut jam supra innui n. 1010, si unquam adfuit sive ob delictum proprium, sive ob delictum parentum, quod juris infamiam in filios transfundit, semper *dispensatione* indiget, ut auferatur, quantumvis *facti* infamia per lapsum temporis aut loci mutationem cessaverit: nisi forte sententia iudicis fuerit manifeste injusta, aut postea pro injusta declarata.

Idem dic de irregularitate ex haeresi propria vel aliena contracta, etsi juris infamia completa non fuit, sed factum tantum notorium erat.

In aliis autem criminibus, si juris infamia completa non fuit, sed tantummodo infamia facti: irregularitas sine dispensatione cessat, quando re ipsa infamia facti plene cessavit.

1029 Ad majorem rerum explicationem distinguere licet infamiam
1) ex delicto proprio, 2) ex delicto alieno, 3) ex arte vili, 4) meri facti.

Relate ad *primum* genus vide delicta ipso facto infamantia supra c. II § 4. — Quae vero insuper infamantia habentur, sunt ex S. Alphonso n. 363 et Tambur. l. c. cap. 10 § 2 praeter homicidium praecipue haec: Perjurium in judicio, adulterium, sodomia, lenocinium, simonia, proditio, rapina, paratio armorum contra parentes, publicum usurarum exercitium —: videlicet tum ecclesiasticarum, tum civilium legum ratio habetur secundum axioma (decr. Grat. C. 6 Q. 1 c. 2) „omnes infames esse dicuntur, quos leges saeculi infames appellant“.

Ad *alterum* genus, eorum sc., qui delicto alieno juris irregularitatem contrahunt, pertinent sequentes:

1. Filii et nepotes eorum, qui Cardinales hostiliter insecuti sunt, vel in eo crimine cooperatores exsisterunt: ex c. „*Felices*“ l. 5 t. 9 c. 5 in 6.

2. Filii et nepotes ex patre haeretico vel haeresis fautore; ex matre haeretica soli filii irregulares evadunt: ex c. „*Statutum*“ l. 5 t. 2 c. 15 in 6. Sed nota: 1) Statuitur sola irregularitas quoad beneficia et publica officia. 2) Non comprehenduntur a) filii, qui ante lapsum parentum erant sui juris, imo secundum S. Alph. n. 363 qui ante lapsum nati erant; b) neque comprehenduntur filii, si parentes postea Ecclesiae reconciliati sunt; c) secundum complures ne illos quidem comprehendi, qui ab haereticis descendant in iis regionibus, ubi, haeresi impune grassante, crimen haeresis infamiam non inferat, si sermo est de hominibus sectarum acatholicarum, supra jam disputatum est: (quod tamen nolim transferri posse ad sectam haeticam recenter oriundam, ut nostris temporibus secta neo-protestantium seu antiquo-catholicorum est, siquidem ista aperta contra Ecclesiam rebellio apud homines probos catholicos summa infamia notatur). Cf. n. 1011.

3. Adduntur a multis ex jure civili: filii eorum, qui damnati sunt ob delictum laesae majestatis; filii nati ex matre meretrice (sc. hi videntur supponi *illegitimi*, et ex hoc capite irregulares exsistere).

1030 Ad *tertium* genus, eorum qui ex arte vili, si minus omnes infames, tamen irregulares sunt: 1) Histriones, qui turpia vel alia graviter illicita exhibent vel exercent; 2) carnifices, lictores alique id genus homines.

Quorum filii per se non sunt irregulares: attamen dedecet eos ordinari vel ordines sacros exercere in iis locis, ubi parentes tam vilem artem exercent, vel ubi eorum origo publice nota est.

Ad *quartum* genus addi potest: Ut aliquis ex defectu famae irregularis sit, satis est publica perseverantia in quocunque mortali peccato: v. Tambur. l. c. c. 10 § 3. Si vero publice notum est, aliquem peccatum commisisse, non una regula definiri potest, utrum censendus sit publice in eo perseverare, donec publice constet de emendatione, an tum tantum perseverare dici debeat, si peccatum frequentius repetat. Nam recte notat Tambur. l. c., si peccatum non est adeo infame, non ex uno peccato commisso arguitur perseverantia, sed ex peccato pluries repetito; si vero crimen atrox est, ut ille, qui commisit, non dicatur perseverare, requiritur, ut emendationem ostenderit.

Res igitur, quas hoc volumine pertractandas esse indicavi, Dei ope absolutae sunt. Faxit divina gratia, ut praecipue subsidiis illis adjuvantibus, quorum tractatio hujus voluminis longe maximam partem implet, tum lector, tum reliqui fideles, qui ejus curae concrediti sint, in omni quidem virtutum genere, maxime vero in Dei amore conserventur et crescant, atque ita Apostolica illa adprecatio re ipsa in omnibus adimpleatur: „*Gratia Domini nostri Jesu Christi, et caritas Dei, et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis.*“ II. Cor. 13, 13.

* * *

Legentium tum commoditatis tum eruditionis causa pro appendice addendum duxi 1) catalogum propositionum a S. Sede damnatarum; 2) catalogum praecipuorum scriptorum, qui theologiam moralem sive cognatas practicae theologiae disciplinas excoluerunt: etsi fateor, enumerationem scriptorum sane mancam esse, neque multas notas ad singulos scriptores cognoscendos potuisse adjici, ne hujus voluminis moles suos limites excederet.